

Hommage JO MAES, ontwerper van de keramieken en glassculpturen in het Oostendse postgebouw (2)

Dirk Beirens (copyright)

Vervolg van de bijdrage in het gidsenblad 2015-1 blz. 12-21

Kunstenaar in Oostende

Jo Maes toonde begin 1946 al op 22-jarige leeftijd zijn gevarieerde schilderwerken aan de bezoekers van de gerenommeerde Galerij **Studio** in Oostende.

Kwamen aan bod: de stad, de haven, landschappen uit Zuid-Vlaanderen, stillevens, portretten en naast expressionistisch getinte ook surrealistisch geïnspireerde doeken.

In de jaren '50 exposeerde Maes met enkele stadsgenoten onder de groepsnaam "**Mozaïek**". Bijvoorbeeld in de zomer van 1954 vond de tentoonstelling plaats van zeven schilders met verschillende stijlen in de Albertschool: Boel, Cools, Delwaidé, Regoudt, Servais, Sorel en Maes. De dienstdoende reporter schreef over Maes: "We bewonderen enkele prachtige miniaturen van Jo Maes. Deze surrealistische werkjes geven blijk van een merkwaardige techniek. Het olieverfschilderij (vissers, landschappen), alhoewel minder gepast bij deze serie miniaturen, is echter ook flink geborsteld."

Maes was ook gefascineerd door de surrealisten die hij zag op de openingstentoonstelling "**De fantastische kunst van Bosch tot Dali**" in het nieuwe Oostendse Casino-Kursaal in 1953. Hij maakte in de late uurtjes in de woonkamer tekeningen o.a. surrealistische miniaturen, improvisaties in het gezelschap van zijn vrouw Rosa. In kunstboeken was hij vooral getroffen door de verlatenheid, de eenzaamheid, de geïsoleerdheid in het werk van De Chirico.

In 1955 exposeert hij enkele schilderijen in Oostende. In een kunstbijdrage van Het Kustblad lezen we daarover o.m.: "Jo Maes scheidt behagen in het zoeken en zijn grondige kennis van het schilders- en tekenaarsvak laten hem toe om telkens nieuwe experimenten tot verbluffende resultaten te brengen. Daarvan getuigen zijn prachtige gouaches welke als bewijs kunnen dienen dat surrea-

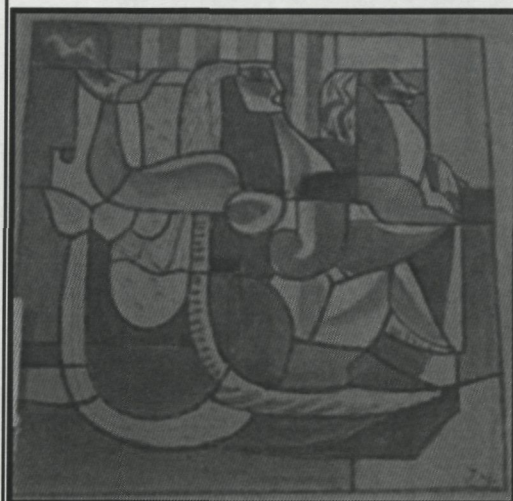

lisme niet noodzakelijk moet zijn, zoals sommigen ten onrechte beweren: een schilderwerk van

ontaard poëtisme, ziekelijk en pessimistisch, zoals men vaststelt bij een Dali, Labisse of Magritte.” Maar naar aanleiding van een tentoonstelling in Delft in 1959 verscheen een kritische noot van Drs J.J.E. Salden: “De gouaches van Jo Maes uit Oostende en zijn decoratief reliëf, die ongetwijfeld van kundigheid getuigen, hebben ons nauwelijks beroerd. Teveel treedt hier de verstandelijke conceptie en te weinig de emotionele ontroering op de voorgrond.”

Diverse kleine en grotere realisaties na “het postgebouw”.

Rudolf Van Moerkerke wou in 1951 in samenwerking met de stad een “Spel van de zee” op het getouw zetten om toeristen te kunnen vervoeren. Hij sprak af met schepen Felix. Het zou opgevoerd worden in de bassins. Hij vroeg medewerking aan Maurice Boel, Raoul Servais, Willy Bosschem en Jo Maes. Jo tekende daarvoor kostuums. Maar de organisator kon geen subsidies krijgen en het project stierf een stille dood.

Voor het nieuwe naoorlogse **casinokursaal** ontwierp Maes 4 glas-in-lood-raampjes. Je vindt ze wat weggestopt in de huidige lounge bar (vroeger de leeszaal) en eigenlijk zitten ze verkeerd. Er is geen binnenkomend licht vanuit de donkere binnenkoer waar naar ze gericht zijn.

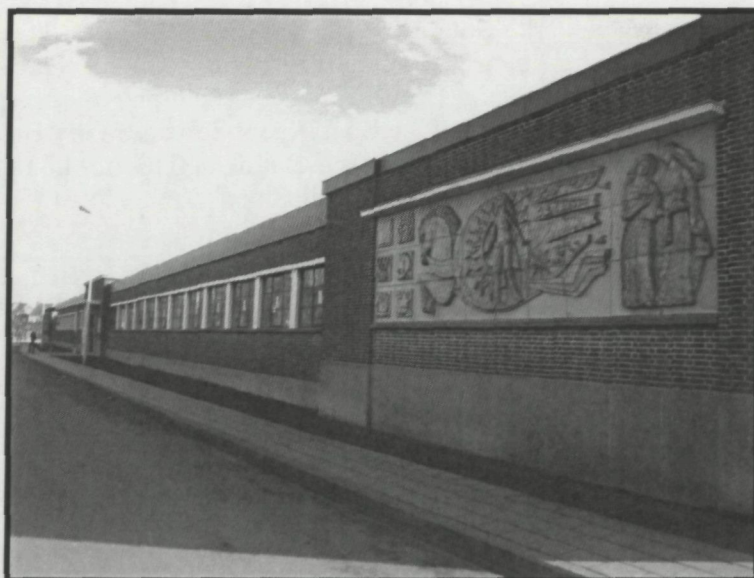

In Mu.ZEE bewaart men een gouache van Jo Maes uit 1955: “Figuur en bomen”.

In december 1953 stapte **Gaston Eysselinck** uit het leven; Jo Maes was er het hart van in en verloor zijn grote inspirator en vertrouwensman: “Op het einde van zijn leven, vooral tijdens de ziekte van zijn vriendin en na haar dood werd Eysselinck depressief en erg gesloten.”

Een groot keramiekpaneel van Onze-Lieve-Vrouw van **Fatima** getekend en uitgevoerd door Maes en geplaatst in 1953 kan men nu nog bewonderen in de Oostendse Sint-Petrus- en -Pauluskerk. Het werd aan de kerk geschonken na een belofte van een vader van wie de zonen WO II heelhuids doorgekomen waren. Tussen de omlijstende takken worden de verschillende verschijningen weergegeven.

Voor de (oorspronkelijk) gemeentelijke **Europaschool** (gebouwd 1956-1959) in Bredene bedacht Maes op verzoek van *ingenieur-architect W. Marchal* **allegorische bas-reliëfs in terracotta** of gebakken aarde.

JONGENSKANT (v.l.n.r.): de Zaaier maar in een meer landelijke versie (in HTI/KHBO meer symbolische zaaier verwijzend naar de wetenschappen > kennis zaaien), daarnaast heroïsche figuren uit onze (toenmalige) jeugdijaren, de Vlaamse Jan Breydel en Tjil Uilenspiegel, verbonden door de palm, hier symbool voor de levensbekroning (cfr. Palmzondag = “bekroning” Jezus) en uiterst rechts: naschoolse tewerkstellingsmogelijkheden, van boven en dan horizontaal: visserij, industrie, scheepvaart, toerisme, scheepsbouw en handel.

MEISJESKANT: het meisje in ontwikkeling wordt opgenomen in de levensvaart, voorgesteld door een galopperend paard in een natuurlijke omgeving met als symbool de zon. De verschillende schoolvakken (links) dragen bij tot die ontwikkeling, van boven en dan horizontaal: moedertaal/literatuur, wiskunde, kunst en sport, aardrijkskunde, tekenen, biologie en natuurkunde. Jeugd en adolescenten (rechts) zijn na hun studies ook cultureel bezig: teksten instuderen, acteren, voordragen.

Vlug en gelijkmatig ingip-
sen (droog in 20') van de
kleimodule

In opdracht van de provincie hielp hij na de dood van Constant (+1952) mee aan de transformatie van het Permekehuis in Jabbeke tot het **Permekemuseum**.

Maes werkte ook voor **Westtoerisme** waar hij Dries Van Damme kende, adviseur-promotor van de provincie en Zeewachtmedewerker. Van Damme deed een beroep op Jo Maes om overal de toeristische (mobiele) stands te ontwerpen. Dat werden vaak fotomontages, grafieken, diarama's ... tijdens beurzen in Gent, Lille, Düsseldorf.

Voor het Oostendse **Rodekruislokaal** aan de Torhoutsesteenweg maakte hij in 1958 een gevelpaneel met pelikaan in keramiek.

Als binnenhuisarchitect maakte Maes de plannen voor de restauratie tot tentoonstellingscentrum van het Brugse **Huidevettershuis** dat gehoord werd door het Provinciaal Comité voor Kunstambachten en Industriële Vormgeving.

Voor kapper Pire in de Kapellestraat maakte hij plaasterkoppen om pruiken op te zetten.

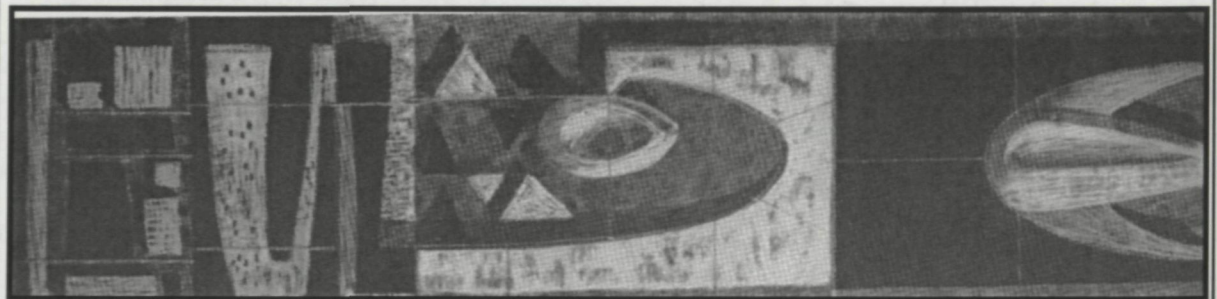
Op het "nog niet afgebroken" **vismijn**gebouw hangen aan de ene kant reliëfs voorstellende het vissersleven van Gust Michiels en aan de andere kant het **wapenschild** van Oostende van de hand van Jo Maes.

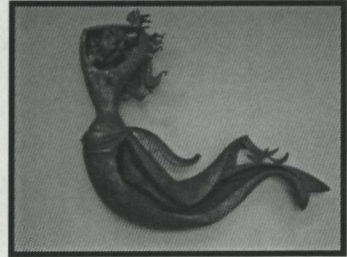
Wereldtentoonstelling Brussel 1958

*Deze binneninrichting
werd verwezenlijkt door de
Kortrijkse Kunstwerkstede
Gebrs De Coene n.v.
naar ontwerp van
Binnenhuis architect Jo Maes*

Binnenhuisarchitect Jo Maes stond o.l.v. een architect in voor de inrichting van het West-Vlaamse paviljoen op de Expo '58 in Brussel.

Voor het Oostendse paviljoen ontwierp hij het koperen gevelbeeld "Sirene" (nu in het Oostendse stadhuis, afbeeldingen op volgend blad), een keramieken "Wapenschild van Oostende en voor het paviljoen van de "Kunsten van het Vuur" een niet-geglazuurd gevelpaneel in terracotta (= hieronder).

Van links naar rechts: Willy Bosschem, Jo Maes, hostess, burgemeester Van Glabbeke, Raoul Servais, ?, Maurice Boel, schepen Jan Felix, ?, schepen Van Caillie, schepen Dehouck, ?, Henri Degrave, uitgever Het Nieuwsblad van de Kust.

In **augustus 1959** verzorgde Jo Maes de inrichting van de internationale tentoonstelling van het toeristische boek in het casino door de stad Blankenberge.

Voor de kerk van de nieuw gestichte parochie **Onze-Lieve-Vrouw Koningin** op Maria-kerke mocht hij in 1959 een bas-reliëf voor het timpaan van het westportaal ontwerpen. Vooraf werd een maquette op schaal gemaakt in gepateneerde plaaster waarop OLV naar rechts kijkt.

Hij werkte na de postkeramieken ook voor de Nieuwpoortse firma **Neoceram**, een afdeling van de steenbakkerij van Florizoone, die brood zag in voorwerpen van gebakken klei, vooral religieuze voorstellingen. De bedrijfsleider vroeg Maes om modellen te maken voor die vooral commerciële keramiek. Maar dat bracht niet genoeg op en na enkele jaren werd de zaak opgedoekt.

Omer Vilain beklemtoonde in Ostend Flash 1959, nr. 4 dat “de grote tentoonstelling die ieder van hem (Maes) verwachtte, er niet kon komen wegens tijdgebrek.”

Maes outte zich als **christelijk kunstenaar** en werd lid van het Christelijk Vlaams Kunstenaarsverbond (CVKV gesticht in 1951). Dat had zo zijn voordelen maar ook zijn nadelen in ons toen erg sterk verzuilde land. Van **1960 tot ongeveer 1985** was hij lid van de redactieraad van het (kunst) tijdschrift Vlaanderen (gestart als *West-Vlaanderen* in 1952 en vanaf 1966 onder de titel *Vlaanderen*).

Toen hij 40 jaar oud was, wilde hij als **zelfstandige** door het leven gaan omdat hij zich meer wou gaan oriënteren op binnenhuisarchitectuur: meubels, tapijten, materialen, winkelinrichting. Hij had daar immers aan de Academie lessen voor gevolgd en wilde gedreven in die richting werken. Zo richtte hij in **1963** het nieuwe VTB-VAB-kantoor (opening april) in op de hoek van de Witte Nonnestraat en de Kerkstraat 14, Oostende (nu een kapperszaak). Menig plan voor privéhuizen heeft hij van advies voorzien.

Leraar Academie Gent

Na het slagen voor het examen – hij kreeg om deel te nemen één dag vrij van VTI-directeur Declerck - werd Jo Maes lesgever aan de Gentse Academie vanaf halverwege **april 1969**.

Als leraar aan het KASK “doceerde” hij toegepaste kunsten en het deel grafische vorming van de richting Animatiefilm, wat vanaf 1984 door zijn dochter Suzanne voortgezet zal worden. Stichter van de richting en collega daar was uiteraard Oostendenaar **Raoul Servais**, die hij al van zijn zestiende kende en met wie hij later naar Gent en het KASK spoorde. Hij bleef er tot zijn **pensioering** op 1 september 1984.

In **1972** kreeg Jo Maes een hartinfarct. Jo’s vrouw die een heel lange tijd met haar gezondheid sukkelde, kon in de Latemse omgeving, omringd door de gezinsleden, goed verzorgd worden. Ze overleed in 2008. Het gezinsleven was en is voor Jo (en zijn dochters) enorm belangrijk.

Wat is je beste werk? “Het zijn allemaal mijn kinderen!”

Het gezin Maes in CC De Grote Post, juni 2013 foto M. Loy

Mocht u werk van Jo Maes hebben of kennen, dan verneem ik dat graag, alvast bedankt.

Dirk Beirens > dirkbeirens@telenet.be of 059 26 76 35